

LIFE ON TOUR MET DAVID BOWIE

Sean Mayes

Life on Tour met David Bowie

Lesser Gods, Amsterdam 2016

Oorspronkelijke titel: *Life on Tour with Bowie*
Oorspronkelijk uitgegeven door: Music Press Books, Londen 2016
© Sean Mayes 1999, 2001, 2016
© Vertaling uit het Engels: Sylvia Wevers, 2016
© Lesser Gods, Amsterdam 2016
Omslagontwerp: Gazz Gazz
© Omslagfoto: Getty Images
Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 3561 4
ISBN 978 90 488 3562 1 (e-book)
NUR 661

www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Lesser Gods is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1

De repetities

Maart 1978

Tegenwoordig heeft iedereen denk ik wel een beeld van Dallas. Maar in 1978 leek het niet bepaald een glamourachtige plaats om te repeteren voor een David Bowie World Tour. Ik was met het vliegtuig vanuit Londen gekomen en nam mijn intrek in een keurig maar saai hotel aan een stoffige autoweg zo'n vijftwintig kilometer van het centrum van Dallas. Een eindje verderop aan de weg lag de oefenstudio, een laag pakhuis zonder ramen met een laag podium aan één kant. Buiten scheen de Texaanse zon fel, maar binnen was het donker met her en der een straaltje licht... een beetje zoals de muziek die we speelden.

David was nog niet gearriveerd maar Carlos Alomar nam wat nummers met ons door, hij deelde bladen met akkoorden uit en zong de lead terwijl wij wat tokkelden. De muziek was een vreemde mengeling – ik had liggend op mijn hotelbed een cassettebandje afgedraaid en met vertwijfeling geluisterd naar de instrumentale nummers op kant twee van *Heroes* – en ik kon niet zeggen waar de ene track eindigde en de volgende begon! Wat deed ik hier in hemelsnaam? Maar toen speelden we 'Suffragette City' en rockte ik er vrolijk op los, terugdenkend aan de sensatie van de tournees van 1973.

In die tijd was David Ziggy Stardust – brutaal en extravagant, dat laatste in decadentie – en ik zat in de rock-'n-rollband Fumble die de openingsact vormde van zijn Amerikaanse tour. Aan het einde van die tour zeiden we in Los Angeles 'Tot ziens' tegen David, maar elke keer als ik daarna een plaat van Bowie hoorde, vroeg ik me af of hij zich Fumble nog herinnerde en een pianist genaamd Sean.

Vijf jaar later kreeg ik een telefoontje: 'Zou jij piano willen spelen voor David Bowie?' En of ik dat wilde! Ik zat nog steeds in Fumble en trad op in *Elvis*, de West End-musical, dus gingen we op zoek naar een andere pianist die mijn plaats tijdelijk kon innemen. Ik zei Fumble gedag en nam het vliegtuig.

Nu zat ik achter een vleugel aan de zijkant van het podium en had ik goed zicht op de andere bandleden. Direct naast mij voor de piano stond Simon House, de enige andere Britse muzikant; hij zat vroeger in Hawkwind. Lang, dun en heel relaxed. Hij speelde elektrische viool, zijn uiterlijk was een combinatie van Paganini en Keith Richards.

Vooraan op het podium stond Carlos, die zong en ons dirigeerde door middel van felle stoten met de hals van zijn gitaar. Hij is Davids muzikaal leider en ik ontmoette hem voor het eerst toen zijn vrouw Robin Clarke de *vocals* deed bij *Young Americans* en zij David terugvroeg voor een etentje. Hij komt uit Puerto Rico, is ontspannen en vriendelijk en heeft een opmerkelijk stralende glimlach.

Tijdens deze tournee werd David vergezeld door zijn gebruikelijke zwarte ritmesectie: Carlos op gitaar, Dennis Davis op drums en George Murray op basgitaar. Maar de rest van de band was nieuw: Adrian Belew op leadgitaar, Roger Powell op keyboards en synthesizers, Simon en ik. Aanvankelijk was ik een beetje nerveus vanwege de anderen. Ik was bang dat ze misschien zouden neerkijken op een rock-'n-rollartiest, maar ze waren allemaal heel aardig, geen prima donna's.

Dennis is dwaas en niet te stuiten, een eeuwige grappenmaker die vaak geen spier vertrekt, en mogelijk degene op wie Animal, de drummer van de *Muppets*, geïnspireerd is. George is compleet het tegendeel, heel stil; 'Lonesome' George Murray, zoals Carlos zegt. Deze drie waren al bij David sinds de 'plastic soul'-dagen in 1975.

Aan de andere kant van het podium stonden de andere twee nieuwelingen. Adrian komt uit Kentucky en heeft een tenger figuur. In zijn werkoverall ziet hij eruit als een boer op een schilderij van Norman Rockwell. David spotte hem in Frank Zappa's band in Berlijn en vroeg Adrian om hem te begeleiden. Hij heeft een spitsvondig gevoel voor humor dat Zappa wel op maar niet zozeer naast het podium waardeerde.

Roger, omringd door synthesizers, is een studentikoos type, hij verbindt computers aan zijn keyboards en vliegt naar Japan om ze te demonstreren voor de fabrikanten. Hij compenseert zijn academische persoonlijkheid met droge humor, maar ik denk dat David een beetje op zijn hoede was voor zijn onmiskenbare intellect.

We vormden een bont gezelschap maar konden het prima met elkaar vinden. De verschillende muzikale stijlen pasten ook goed bij elkaar en al gauw hadden we het gevoel dat we samen een band vormden.

Op woensdagmiddag, tijdens een repetitie, verscheen er een klein groepje mensen in de duisternis achter in de studio, ze sloten de deur naar het felle zonlicht buiten. Toen ze het podium naderden herkende ik een tengere, onopvallende persoon met blond haar en ik vergat compleet wat ik aan het spelen was.

David zag er moe en afgetobd uit na zijn vlucht van bijna 18.000 kilometer uit Kenia. Hij had daar vakantie gehouden na de opnames in Berlijn voor de film *Just a Gigolo*. Hij droeg een slobberbroek en een neutraal shirt met korte mouwen en een smalle, losjes omgeknoopte stropdas: 'Deze is van Bromley Tech!' Hij leek tamelijk gewoontjes sinds de vorige keer dat ik hem had gezien.

‘Kijk hoe bruin ik ben,’ zei hij met een trotse grijns.

‘Noem je dat bruin?’ klonk een lijzige Texaanse stem van achter uit de ruimte en we schoten allemaal in de lach.

Hoewel hij uitgeput was van de reis, was hij opgewonden omdat hij met een nieuwe band zou spelen. Hij sprong direct op het podium en zong wat nummers. Uiteindelijk moest Coco hem meetrokken voordat hij zijn stem forceerde.

Coco, oftewel Corrine Schwab, was altijd in Bowies buurt. Ze was zijn persoonlijke assistent, ze zorgde voor hem en naaide zijn kostuums. Wat de pers betreft hield ze zich op de achtergrond. Coco is klein en met haar kortgeknipte haar net een vogeltje. Ze is Frans-Amerikaans, groeide op in de hele wereld, onder andere op Haïti en in Zwitserland en heeft, zoals je je kunt voorstellen, een ondefinieerbaar accent. Haar goede talenkennis bleek erg handig te zijn tijdens hun reizen, net zoals haar natuurlijke instinct om met dingen om te gaan. Je kunt niet zeggen dat zij niet van haar stuk te brengen is, maar haar paniekaanvallen zijn perfect om dingen gedaan te krijgen! Ik geloofde dat het belangrijker was om het goed te kunnen vinden met Coco dan met David en gelukkig hadden we meteen een klik.

De volgende dag kwam alles lekker op gang en de gewone jongeman straalde energie en enthousiasme uit en had een goed gevoel voor humor. Er heerste een chemie in de band die subtiel maar cruciaal was en het voelde fantastisch toen de muziek een geheel begon te vormen.

De sfeer bij de repetities was anders dan ik verwacht had. Een buitenstaander zou denken dat Carlos de leiding had. David leek net een kind dat liedjes mocht zingen met de band maar niet het idee had dat de muzikanten hem serieus namen. Ik weet dat hij verlegen is en kreeg de indruk dat veel van zijn grappenmakerij en praatjes bedoeld waren om zijn verlegenheid te verhullen. Hij zei nooit wat we moesten doen maar deed suggesties: ‘Wat vinden

jullie van... Laten we dat en dat eens proberen...' Goede ideeën pikte hij snel op. 'Wat was dat? Dat klonk geweldig! Kun je het wat ruiger maken?'

Later vertelde hij me tijdens de tour: 'Ik ben erg wantrouwend als het gaat om virtuositeit. Ik houd van mensen die met een originele stijl spelen en kies mensen uit van wie ik denk dat ze iets kunnen bijdragen.'

Hij gaf ons veel vrijheid en moedigde ons aan creatief te zijn, en toch was het duidelijk zijn muziek... Hij leek ons te sturen door middel van een proces van inspiratie en er heerste nooit enige twijfel over dat het uiteindelijke resultaat precies was wat hij wilde. Toch hing hij de clown uit, maakte grimassen, had pret, vergat woorden, verzon gekke nieuwe en keek de hele tijd naar Carlos om er zeker van te zijn dat hij het juiste deel van een song deed. Het zorgde voor een relaxte sfeer. *Time takes a cigarette... sticks it up your arse...!*

De repetities waren leuk maar vermoeiend. We werkten aan één stuk door van tien uur 's ochtends tot acht of negen uur 's avonds. De meeste tournees vergen een maand voorbereiding maar wij hadden slechts twee weken, dus de druk was groot.

De studio was comfortabel met alle uitrusting, een compleet monitorsysteem en een kleine PA. Showco organiseerde de tournee. Dit bedrijf was gevestigd in Dallas en daarom repeteerden we daar. De crew was een gezellige mix van Texanen en Californiërs. David was nogal onder de indruk van het zuidelijke accent en Adrians universele Texaanse uitspraak 'Hell-God-Baby-Damn!' werd onze standaarduitspraak tijdens de tour. We werden goed verzorgd: ze brachten ons eten en je hoefde maar een wenkbrauw op te trekken of je kreeg een biertje of sap aangereikt. Nadat er een of twee keer bijna een drankje gemorst was plakte ik een stuk tape over de zwarte Steinway-piano met de waarschuwing: **GEEN DRANKJES OVER DEZE LIJN**, om te voorkomen dat er werk verloren ging.

Dagboeknotities:

Vrijdag 17 maart, Dallas: Aantekeningen op mijn verjaardag. D is naar beneden voor het ontbijt; het lijkt vreemd maar natuurlijk trekt hij geen aandacht, is zeer conservatief gekleed. Mensen weten niet dat hij hier is. Zijn 'bruine' kleurtje is minder roze en wordt al wat mooier. Hij strijkt zijn haar uit zijn gezicht en zet een crèmekleurige, gabardine pet op. Zonder stropdas lijkt hij meer de oude DB.

Bij het laatste deel van 'Hang On to Yourself' jamt iedereen als een bezetene, hij pogoot op de duidelijke emotie van het nummer en vertrekt zijn gezicht in een snelle grimas. Tijdens 'Blackout' begint hij te boppen en gooit zijn been omhoog in een ballet-/karatemove. Nu beweegt iedereen trouwens. Het eerste concert, beseften we net, is al over twaalf dagen. San Diego, wauw!

Vanmiddag in de auto discussieerden sommigen van ons over wat we zouden dragen, we meenden dat David er zo glad zou uitzien dat alle anderen belachelijk zouden lijken. Iemand herinnerde zich dat er in de stad een meisje is dat ruimtepakken maakt...

(Een paar dagen later maakten we er een jolig uitstapje naartoe met Adrian, maar het leek hem dat zo'n pak te heet zou zijn op het podium.)

Toen ik die middag in de studio kwam ontdekte ik drie grote, donkere flessen Moët & Chandon-champagne op de piano, aan de verkeerde kant van de GEEN DRANKJES-lijn. En ook een schoenendoos dichtgebonden met een paarse lurex beenwarmer. De doos pulde uit van de gekke gestreepte sokken... 'Een heel fijne verjaardag voor Sean van Bowie 78.'

Het werd inderdaad een leuke verjaardag. Tot dat moment had-

den we ons nog niet buiten het hotel gewaagd, aangezien we de meeste avonden te moe waren voor meer dan een snel slaapmutsje en alleen maar wilden slapen. Maar ik was vastbesloten dat mijn verjaardag onze eerste ontsnapping naar het centrum van Dallas moest worden, en we reden met z'n allen naar de stad naar een ruige Texaanse rockclub genaamd Mother Blues. De drankjes waren van het huis, in de studio hadden we de champagne al achterover geslagen. De livemuziek was hard en daarom bracht iemand ons naar boven. Daar troffen we een rommelige kleedkamer aan en gingen we op kapotte stoelen en gescheurde kussens in een kring zitten. De 'airconditioning' was een gebroken raam waardoorheen ik Davids donkerblauwe Lincoln-limousine kon zien. Tony, zijn forse chauffeur en bodyguard stond roerloos bij het portier, met een uitdrukkelingsloos gezicht.

'Nou,' zei ik opgetogen. 'Dit is nog eens wat anders dan het hotel.'

Ik vond het grappig om te zien hoe David zich moest behelpen, hoewel ik later hoorde dat deze ruimte leek op de vele kleedkamers tijdens de tournee van Iggy Pop, toen David voor hem pianospeelde. De drankjes bleven maar komen en beneveld liepen we weer naar beneden. Gelukkig lukte het me om terug te zijn in het hotel voordat ik echt misselijk werd... Tot genoegen van David nam ik de zaterdagrepetitie heel serieus.

Tony Mascia en zijn limousine zijn vast bekend bij iedereen die *The Man Who Fell to Earth* (of *The Cat Who Fell Down*, zoals Dennis het noemt) gezien heeft. Tony is een echte Italiaan uit The Bronx en was vroeger de sparringpartner van Rocky Marciano. Hij is lang en stevig gebouwd en ik kan me niet voorstellen dat hij ergens al te zeer opgewonden over raakt: de ideale man om onze held te bewaken. Hij lijkt zich nooit erg prettig te voelen als hij niet in de buurt van zijn auto is.

Behalve op mijn verjaardag verlieten we het hotel nauwelijks.

Het hotel lag perfect geïsoleerd tussen een industrieel gebouw en een modderig stuk braakliggend terrein. Het was een luxueus gevangenisblok met een disco op de bovenste verdieping vol met swingende polyester zakenlui van middelbare leeftijd in fantasieelze pakken die bediend werden door serveersters met konijnenootjes en een opgeplakte glimlach. Afgezien van het ontbijt – ik ben dol op Amerikaans ontbijt – was het eten in het hotel afgezaagd en duur. Het motto van het hotel was ‘Wij weten wat u wilt’ en ik stelde me voor dat dit voortdurend geroepen werd door een smerige tuinkabouter met plastic vleugels. Je werd aangemoedigd om je zo individueel te voelen als een maaltijd in het vliegtuig.

Mijn kamer was echter ruim en comfortabel en ik probeerde me er thuis te voelen. Dus lagen er overal papieren en te midden van al die blaadjes stond mijn typemachine. Ik plakte mijn ‘Veel geluk’-kaarten van thuis op de tv, bedekte het afgrijselijke schilderij aan de muur met een Elvis-poster en speelde ’s avonds laat cassettebandjes met klassieke muziek af. Op mijn balkon op de zesde verdieping zette ik een vuilnisemmer neer vol met ijs en geïmporteerd bier. Ik miste echter wel mijn kat.

Dallas zelf is een typisch zuidelijke stad, een achtergrond van gebleekte woestijntinten waar slordig met neon overheen gekalkt is. Voornamelijk lange, lage gebouwen aan brede, stoffige straten waar elk standaardfastfoodrestaurant kleurrijk glanst als een enorm stuk speelgoed in de grootsheid van zijn eigen parkeerterrein. Te midden van dit uitgestrekte raster tekenen zich hoge kantorenblokken scherp af als een designerberg van glas en beton. Op de een of andere manier kon ik in 1978 de glamour van Dallas niet ontdekken!

Ik hield echter wel van auto’s. Tijdens de repetitieperiode werden we tussen het hotel en de studio vervoerd in aftandse oude huurauto’s, maar die waren wel altijd groot en Amerikaans, met

sponsachtige veringen en metaal dat gloeiend werd onder de Texaanse zon.

Op een dag, al in het begin, zei David: ‘Laten we het hele Ziggy Stardust-album doen... dat zal ze verrassen!’

Uiteindelijk besloten we zes nummers te doen, maar pas nadat we alle nummers hadden ingestudeerd. Het was een rare ervaring voor mij, alsof ik terug was in 1973. Een keer, toen hij ‘*I’m a space invader!*’ zong draaide hij zich naar ons om; waarbij hij met zijn vingers een cirkel vormde rond zijn ogen als een marsbrilletje. ‘*Freak out in a moonage daydream, oh yeah...* Weet je nog?’ riep hij toen het nummer was afgelopen.

Ik herinnerde het me maar al te goed: het monster dat ons ooit hypnotiseerde en mij ontzag inboezemde toen Fumble met hem toerde. Zijn verschijning was toen bizar, zelfs *offstage*. Zijn witte huid had een wasbleke doorschijnendheid en zijn wenkbrauwen waren verwijderd. Hij zag eruit alsof het bloed uit zijn gezicht was weggetrokken en in zijn buitenaardse haar was gaan zitten. Zijn kleren hadden een pre-punkstijl, gecreëerd naar de jaren vijftig: nauwsluitend, zwart en wilde kleuren, meer plastic dan glitter. De glinstering zat in zijn ogen, die onnatuurlijk helder waren.

‘Ik had nooit gedacht dat ik op een dag samen met jou op het podium “*Hey man*” zou zingen,’ zei ik.

‘En ik had nooit gedacht dat ik in 1978 Ziggy zou doen!’ zei David met een grijns.

Toen Adrian de solo op ‘Hang on’ instudeerde merkte Simon op dat het hem deed denken aan het trombonethema van de oude radioserie *Hancock’s Half Hour*. David lachte en zei dat die tune hem inderdaad had geïnspireerd!

Ons zware schema werd in de avond voor één keer onderbroken toen *The Rutles* (de parodie op The Beatles) voor het eerst werd uitgezonden. We wilden het allemaal heel graag zien; vrijwel ieder van ons had het feit dat hij voor het eerst een gitaar oppakte te

danken aan de Fab Four. We stopten die avond vroeg en haastten ons terug naar het hotel. Toen belde David me.

‘Heb je zin om naar mijn suite te komen en het programma samen met Coco en mij te bekijken?’

Op dat soort momenten vergeet je dat je de hele dag met die jongen gewerkt hebt: ik voelde me vereerd! Maar natuurlijk belde hij Jan en alleman en nodigde hij iedereen uit en zijn kamer zat al gauw vol met alle bandleden plus een paar echtgenotes, vriendinnen en zelfs een baby.

We lagen allemaal in een deuk om het programma en David stelde zich lachend voor hoe John (Lennon) zou reageren.

‘Ik weet zeker dat hij kijkt maar hij zal wel doen of het hem niet interesseert!’ In Davids harde lach klonk zijn Cockney-jeugd nog steeds door. ‘Laten we de elpee pakken en die als intromuziek gebruiken voor de show.’

En zo stonden we later backstage te springen terwijl we ‘*Hold my hand, yeah yeah!*’ zongen om in de stemming te komen om het podium op te gaan.

Tegen het eind van de repetities begaf Davids stem het. De laatste paar dagen namen wij nog eens alle nummers door terwijl de mensen van het licht de slag te pakken kregen. Iedereen begon zenuwachtig te worden en we beheersten nog lang niet alle noten perfect, maar uiteindelijk was de tijd om. Op zaterdag 25 maart, twee weken nadat ik in Dallas gearriveerd was, vertrokken drie enorme vrachtwagens vol uitrusting naar het westen, door de woestijn naar San Diego, voor ons eerste concert.

Die avond bezochten we met zijn allen een bowlingbaan, een enorm centrum met twintig banen, bars, biljarttafels enzovoorts. We waren in een opgewekte stemming en bleven maar naar elkaar roepen dat we naar de tv moesten kijken waarop ze oude *Ed Sullivan Show*-specials uitzonden met klassieke scènes van Presley en The Beatles.

Later gingen sommigen van ons naar de biljarttafels. Ik liep naar de bar om bier te bestellen en de barman vroeg zich af of ik uit Engeland kwam.

‘En wat brengt je hier?’ vroeg hij vriendelijk.

Ik aarzelde een moment en mompelde iets over vakanties en reizen. Plotseling realiseerde ik me dat wanneer ik hem vertelde wat ik hier werkelijk deed, ik de betovering van de vrije avond zou verbreken. David krijtte juist een biljartkeu en vroeg iets over de regels aan de jongen aan de tafel ernaast en niemand had een flauw benul van wie hij was. Toen besepte ik hoe waardevol dat soort momenten moeten zijn voor iemand met zijn status en hoezeer ik het zelf zou haten als ik zulke eenvoudige, plezierige dingen zou moeten opgeven. Roem!

Later, toen David ging zitten, vouwde hij zijn ene been onder zich en het viel me op dat de zool van zijn schoen nog net zo schoon was als de dag waarop hij de schoenen gekocht had. Oké, misschien waren zijn schoenen nieuw, maar het raakte me dat hij haast nooit op straat kwam. Het is een leven van hotels, limousines en steriele luchthavens: het leven dat ik op het punt stond te gaan leiden. Ik huiverde, kreeg het gevoel dat ik op de top van een achtbaan balanceerde, klaar om met een sneltreinvaart de wereld te doorkruisen.

2

De eerste avond

Maandag 27 maart

De maandag na de repetities vlogen we weg uit Dallas. De rammelende oude huurauto's brachten ons naar de luchthaven, we dronken nog wat en even later vlogen we over de woestijn in de richting van San Diego aan de westkust. De daling was spectaculair. We doken in een meer van witte wolken waaruit met bomen bedekte bergtoppen rezen als mysterieuze eilanden en buiten onze raampjes werd alles wit. Plotseling kwamen we uit dit plafond van wolken tevoorschijn en vlogen we zeer laag over de bruisende stad, een kustresort en marinebasis. De lichten van de luchthaven bakenden haar grenzen af in het water van de Grote Oceaan.

Ik was nog steeds versuft toen we door de drukke aankomsthal geleid werden waar het wemelde van de opgewonden Mexicanen en jonge mariniers met witte petten, riemen en beenkappen. Buiten stonden drie lange zwarte Cadillac-limousines en Davids donkerblauwe Lincoln op een rij. We reden tussen palmbomen door naar Harbor Island en stapten uit op de halvmeeanvormige oprijlaan van een luisterrijk hotel.

Ik had een prachtige, grote, gele kamer. Ik zette mijn tas neer, schoof de hoge schuifpui opzij en stapte het balkon op dat uitzicht bood over de glinsterende jachthaven. Op een paar van de luxu-

euze drijvende appartementen ontwaarde ik de doffe rode gloed van een barbecue. Ik liep de gang door naar de ijsmachine en even later nipte ik aan een Jack Daniel's-bourbon terwijl ik de warme oceaanlucht inademde. Dit was rock-'n-roll!

We hadden met z'n allen afgesproken in de loungebar met uitzicht op zee. David was in een erg vrolijke bui en ik voelde me opgewonden omdat ik bijna tienduizend kilometer van huis was en op het punt stond aan een groot avontuur te beginnen. De loungeband leek echter minder vrolijk.

Dinsdag was een warme en zonnige dag die een blauwe zee en palmbomen onthulde. Ik ontbeet beneden met verse ananas, in de coffeeshop met uitzicht op de Grote Oceaan. Dit was Californië!

Later nam ik een taxi naar het centrum en stapte ik de stoep op, met mijn fototoestel bij de hand. Ik zag dat ik tegenover een donker winkeltje stond waar een aantrekkelijk meisje voor zat. Ze riep me.

'Hai, zin om binnen te komen voor een praatje?'

Huh?

'Wat bedoel je?' vroeg ik.

'Kom maar,' zei ze. 'Is er iets waar je met me over wilt praten?'

'Het is wel goed, schatje,' zei ik terwijl ik mijn hoofd schudde, en ik kuierde verder door de straat.

Ik belandde algauw in een smerig zijstraatje met een paar goedkope kledingzaken, bars en veel dichtgetimmerde ramen. Vlak achter mij kwam een politieauto met gierende remmen tot stilstand. De inzittenden sprongen eruit en renden een deur door. Amerika was net als in de film! Er ontstond een klein oploopje maar er gebeurde niets.

Ik kwam Simon en Dennis tegen die op weg waren naar een muziekwinkel. De jongen daar verwelkomde Dennis als een oude vriend. Hij nodigde hem uit om een nieuw drumstel uit te proberen en Dennis leefde zich helemaal uit.

Terug in het hotel voelde iedereen zich rusteloos en begonnen we allemaal lichtelijk geïrriteerd te raken. Op de een of andere manier was het vooruitzicht van nog eens vierentwintig uur zonder muziek maken ondraaglijk. We liepen elkaars kamers in en uit – tv, muziek, wat drankjes, wat sigaretten – en niemand van ons kon zich ergens toe zetten. Beneden in de bar kletste ik met Natasha Korniloff, een kleine en gezellige vrouw die Davids podiumkleding maakte en op het laatste ogenblik nog wat veranderingen doorvoerde. Tony Mascia vertelde ons dat de naaimachine in zijn kamer was afgeleverd en dat een kleine, vreselijk drukke man erop gestaan had hem de werking ervan uit te leggen, totdat Tony hem vriendelijk maar beslist zijn kamer uit zette. Hij spreidde zijn grote handen. ‘Wat kan het mij schelen waar die knoppen voor zijn?’

Woensdag heerste er een opgewonden stemming die omsloeg in nervositeit naarmate de dag vorderde. Om vier uur ’s middags vertrokken we voor de soundcheck. Ik klom in de limousine met de plastic tasjes met podiumkleren stevig in mijn hand en mijn goedkope camera in de aanslag om een kiekje te maken van ons eerste stadion, dat plotseling voor ons oprees: een enorme, haast sinistere, betonnen ovaal aan het eind van een verlaten parkeerterrein. Bij de artiesteningang stonden een paar bewakers en er hingen een paar jongeren over de reling. De auto’s reden een steile helling af terwijl een stalen rolluik voor de deur langzaam omhoog rolde. We reden de duisternis van het gebouw in en de deur sloot zich achter ons, als een modern valhek. Ik ging direct naar de arena, met tassen en al, en rende de trappen op naar het podium waar ik uitkeek over 15.000 lege, wachtende stoelen. Het was adembenemend en ik bleef maar staren.

Ik liep naar de stoelen om vanuit het oogpunt van een fan naar het podium te kijken: een circa anderhalf meter hoog plateau van steigers met een vloer van glanzend zwart plexiglas. De achtergrond was een hekwerk van bijna vijf meter hoog van witte

neonbuizen. Daarboven en aan beide kanten was een stellage van lampen zodat we zouden spelen in een kooi van zwart metaal en wit licht, en dat alles reflecterend in de zwarte spiegелende vloer. Het geheel zag er een beetje sinister uit.

We hadden veel tijd nodig om de sound en de monitoren goed te krijgen terwijl een legertje crewleden in de stellage klom om ons van alle kanten te belichten.

Eric had nu de leiding, hij was de tourmanager, een geëmigreerde Schot die in Los Angeles woonde. Hij was verantwoordelijk voor elk aspect van de tournee: de technische kant en het welzijn van de muzikanten en de crew. Sommige tourmanagers behandelen de ster als een god terwijl ieder ander het maar uit moet zoeken, maar Eric zorgde voor iedereen en genoot ieders respect. Hij vertelde David zelfs wat hij moest doen – op een beleefde manier!

We trokken ons terug in de kleedkamers, lelijke ruimtes met betonnen muren, zonder ramen en met een zielige sfeer van kleedhokjes. Maar vandaag waren ze getransformeerd en ingericht met vloerkleden, fauteuils en lange gedekte tafels met een koud buffet, fruitmanden en bloemen. Er waren grote met ijs gevulde bakken met biertjes en frisdrank, en flessen wijn en sterkedrank: Chivas Regal, Jack Daniel's, Rémy Martin en Stolichnaya. We zouden ons voor de show nog moeten inhouden!

Eric had een assistent, Ron, een jonge Amerikaan die belast was met de niet-benijdenswaardige taak om een ongeregeld zootje van vijftien personen van het hotel naar de arena en naar de luchthaven te begeleiden. Hij legde ons de procedure uit voor het verlaten van het stadion na de show.

Het was grappig om te zien hoe iedereen zich klaarmaakte voor de show: zeven jongens, zeven verschillende imago's. George's zwart-witte Japanse kimono (soms droeg hij een lange jas en een cowboyhoed, op de cover van *Stage* in silhouet te zien naast Davids elleboog). Adrians hawaishirts, mijn jarenvijftigpunklook en

Dennis die gewoon droeg wat hij leuk vond. Carlos startte de tour in elegant paars fluweel, maar tegen de tijd dat we in Australië aankwamen zag hij er bijna net zo punk uit als ik! David had zijn eigen kleedkamer met een grote spiegel en Coco die druk aan het strijken was, maar hij liep onze ruimte in om met ons te kletsen. Hij bedacht telkens een nieuwe outfit en verscheen die eerste avond in een groen plastic kostuum. Hij glimlachte erbij, waarmee hij leek te zeggen: 'Ik weet dat het belachelijk is maar waag het niet om te lachen!'

Eric had de tijd naar ons geroepen: 'achttien minuten... elf minuten... drie minuten... jullie, jongens!' en hij dreef ons de kleedkamer uit richting het podium. Toen ineens: 'Wacht hier!' We waren net om de hoek van de toegang tot het podium en konden het publiek horen. We waren allemaal nerveus en opgewonden.

'Hoe is het met je stem?'

'O, dat zal wel goed gaan nu ik rust genomen heb.'

Ik haat het om te moeten wachten en begon te pogoën om de spanning te verminderen. Even later stonden we allemaal op en neer te springen en te lachen, en voelden we ons al een stuk beter. Toen schreeuwde Eric: '*Let's go!*' en we liepen in een rommelige formatie de hoek om, David liep met ons mee. Het licht in de arena was nog aan, het podiumlicht uit. Een paar mensen zagen ons, er werd hier en daar wat gegild, maar vanwege de lampen dacht niemand dat het al begon. Toen spotten ze hem, beseften ze dat het zover was en het geschreeuw verspreidde zich onder de 15.000 toeschouwers, een donderend geluid van verwelkomend geroep.

Het podium glom als glas en het leek alsof ik niet meer wist hoe ik moest lopen, hoe ik de ene voet voor de andere moest zetten. Ik vreesde dat ik zou uitglijden voordat ik de piano had bereikt. Carlos pakte zijn dirigeerstok en liep naar de voorkant van het podium. Hij draaide zich om zodat hij ons kon aankijken. David stond achter zijn keyboard en keek kalm naar Carlos. Carlos hief

zijn armen op, begon te tellen... Boem! De eerste donkere toon van 'Warszawa' weerklonk luid en de menigte brulde. Boem! Het licht van de lampen rond het podium gloeide even op. Boem! De lichten in de arena dimden. Boem! Duisternis voor het podium... nog meer geloei. Boem! Mijn ogen begonnen te tranen in het plotseling felle licht, alsof ik in de zon keek. De melodie startte als een kerkorgel. David had een vragende blik in zijn ogen. Carlos straalde. David grijnsde terug en keek toen naar mij. Ik had het gevoel dat mijn hart uit elkaar spatte. De muziek zwol aan, pauzeerde toen even, David pakte de microfoon en '*Sula vie... dilejo*' echode door het enorme stadion. Het gebrul deed het stadion schudden. Simons mysterieuze viool antwoordde krijzend. Het instrumentale gedeelte ging in een gestaag ritme door. De spanning in de arena was voelbaar. Toen de laatste paar ritmische noten... stilte... Eén, twee, drie, 'Heroes'! Een uitzinnige uitbarsting in de menigte, mensen sprongen op, zwaaiden wild met hun armen. 'Hij is terug! Hij is terug! WE LOVE YOU!'

Er is iets wonderbaarlijks met eerste avonden. De dingen die je altijd verkeerd deed in de repetities gaan goed, onverwachte fouten worden niet opgemerkt, een prettig gevoel van angst en ontzag sleept je erdoorheen.

'What in the World': de eerste helft hiervan had nu een zachte reggaebeat. Tijdens de repetities, toen we een keer op David moesten wachten, hadden we een beetje zitten geinen, en toen hij arriveerde vond hij het leuk, dus bleef het zo. Bij het laatste stuk gingen we voluit en de lampen schenen weer fel, waardoor we silhouetten van gezichten konden onderscheiden. Meer ontspannen nu probeerde ik mooie meiden te spotten en gekke of grappige figuren, de verschillende types, de lookalikes.

Algauw zag ik iets spookachtigs: honderden paar grote, ronde, witte schijven van licht vanaf de zijkanten van het stadion... verrekijkers waren de rigueur op deze grote Amerikaanse concerten

maar het enige wat ik dacht was: *Diamond Dogs*! Het was alsof vreemde wezens ons bespiedden vanuit grotten in de muren.

Ik zal niet de hele avond in detail beschrijven, ik was zo geconcentreerd dat het meeste ervan niet tot me is doorgedrongen.

‘Fame’ was Davids grootste hit in de VS en was de laatste song voor de pauze.

‘We zijn over tien minuutjes terug,’ loog hij en zwaaiend verdwenen we allemaal backstage. We kletsten de oren van het hoofd van iedereen die maar wilde luisteren, pakten een drankje, waren uitgelaten van blijdschap. Twintig minuten later liepen we weer terug, dit keer waren de lichten in de arena uit. Dennis zette de zachte drumbeat in van ‘Five Years’ (die hij nooit helemaal goed kreeg!) en er werd geroepen en gejuicht, waardoor ik me afvroeg of iemand het herkende. Toen verscheen David en hij kreeg een extatisch welkom. David, je ziet er belachelijk uit in je lange slan-genleren jas en wijde, witte slobberbroek, en ik houd van je!

‘Ik wil graag mijn band voorstellen... Sean Mayes op piano!’

Voorzichtig, om niet te struikelen over snoeren, rende ik naar de voorkant van het podium en stak mijn duim omhoog naar de onzichtbare menigte, met een brede grijns op mijn gezicht.

‘Simon House op viool!’ Simon maakte een coole buiging en glimlachte zwakjes.

Zo ging hij verder en introduceerde hij alle bandleden. Vervolgens sloegen we het eerste akkoord aan: geroffel... ‘*Pushing through the market square...*’ 15.000 mensen in verrukking... ‘*Five years...*’ Mensen hielden vijf gespreide vingers op, zongen de woorden.

De nummers daarna sloegen in als een bom: ‘Soul Love’! ‘Star’! David danste, sprong en schopte; dit was niet Bowie die een rol speelde, dit was David die lol had. ‘Hang On to Yourself’! De neonbuizen wierpen licht over de springende menigte. ‘*Ziggy played guitar...*’ Geloei voor deze hymne. ‘Suffragette City’... elektroni-

sche spanning... totdat 'Aaaah... Wham, bam, thank you ma'am!' klonk en het publiek uit zijn dak ging.

Die avond en de meeste avonden tijdens de Amerikaanse tournee speelde hij 'Rock 'n' Roll Suicide' en toen de lichten aangingen stond hij daar met een sigaret in zijn hand, een souvenir van een van zijn bizarre ideeën uit het verleden.

'Wat kan ik in hemelsnaam doen na Ziggy?' had hij zich eens afgevraagd tijdens een repetitie.

'Het moet iets rustigs zijn, dat kun je niet overtreffen,' zei ik. 'Wat vind je van "Art Decade"?' En 'Art Decade' speelden we nu, met vreemd gekleurde spotlights die over de menigte heen dwaalden. Toen het publiek zich realiseerde dat hij hen nu kon zien, sprongen en zwaaiden ze in de hoop zijn blik te vangen. Zachte, instrumentale tonen zwollen aan tot de muziek bijna tot een uitbarsting kwam.

Hierna volgde 'Station to Station', en Rogers stoommachine was zo realistisch dat je bijna de stoom kon zien en de zwavel kon ruiken. De song bouwde op met harde stoomzuigerslagen, sneller en sneller tot... *'It's not the side effect of the cocaine... I'm thinking that it must be love!'* Het is liefde. Elke lamp ging aan – spotlights, schijnwerpers op vol vermogen, fel neonlicht – het was verblindend. Ik werd haast van mijn stoel getild. *'It's too late!'* Het was... het was overweldigend. *'It's too late!'* Geen wonder dat hij een rock-'n-rollpianist wilde. *'The European cannon is here...'* is David het Europese kanon? Wat maakt het uit... David is hier. Het spectaculaire slotstuk, en nog een keer en nog een keer, niemand wil dat er een eind aan komt. *'The return of the thin white duke, making pure white stains.'* De gitaarpizzicato tot slot, puur jaren vijftig, een snelle buiging en we gaan af.

Terug voor twee toegiften, 'tvc' en 'Stay', we eindigen met een extatische, knallende 'Rebel Rebel'; David theatraal met zijn marinierspet, breeduit grijnzend. De security heeft het opgegeven

om iedereen van de hekken weg te houden en nu is het één grote zee van mensen die op hun eigen voeten en op die van anderen staan, op stoelen, op schouders, zwaaiend met hun armen. Bloemen en sjaaltjes vliegen door de lucht. Hij vangt een bosje rozen en de menigte krijgt het op de een of andere manier voor elkaar om nog harder te schreeuwen.

Opeens is het afgelopen en we rennen het podium af. De limo's wachten op een rij, met open portieren, draaiende motoren. Ron schreeuwt: 'Sean hierin... Carlos daar... Waar is George?' Het stalen rolluik rolt open, de auto's geven gas, een paar agenten zorgen ervoor dat de jongeren uit de buurt blijven om te voorkomen dat er slachtoffers vallen, en we zigzaggen snel over de volle parkeerplaats, vluchtend voordat 15.000 mensen vertrekken. Meer politie houdt het verkeer tegen terwijl we de hoofdweg op draaien, vervolgens scheuren we terug naar het hotel.

'Is er nog bier? Heeft iemand een opener? Mijn god, zet die kachel uit. Hai, lieverd! Heeft iemand mijn jasje gezien?'

In de hotelbar was David extatisch, hij omhelsde ons en borrelde over van vreugde. Het concert was een succes geweest en na de spanning van de afgelopen dagen voelden we ons allemaal uitgelaten. De lobby zat vol fans en zij drongen geleidelijk aan de bar binnen. David zat in een hoek, wij zaten als een buffer om hem heen. De jongeren kwamen alleen of met zijn tweeën om een handtekening vragen en om te zeggen dat ze het een verpletterende show vonden.

Stel je voor: een chique loungebar vol zakenlui en wat oudere vakantiegangers, en een cabaretband die een beleefd achtergrondmuziekje verzorgt bij de conversaties. Toen kwam Dennis naar ons toe en zei dat het bandje het oké vond als wij wat wilden jammen op hun instrumenten... De twintig minuten die volgden vormden het bewijs dat sommigen onder ons rockers waren, anderen opgegroeid waren met punk en dat we allen al aardig dronken

waren. Na een paar valse starts speelden we de enige muziek die we allemaal kenden: Bowies songs, de nummers die we hadden gerepeteerd maar die we hadden laten vallen voor de show, 'Sound and Vision' bijvoorbeeld. Tijdens een solo ging David op de rand van het podium zitten en lachte naar het publiek dat hem aanstaarde van achter hun tafeltjes. De fans achter in de zaal zullen vast uit hun dak gegaan zijn omdat ze zagen hoe David zich liet gaan, maar de keurige mensen voor ons herkenden hem niet eens! Algauw gingen we giebelend terug naar ons hoekje en klonk de liftmuziek weer. Verbazend genoeg kreeg ons pubrockoptreden de volgende dag een lovende recensie in de *Los Angeles Times*!

Ik herinner me weinig van ons vroege vertrek de volgende ochtend, wat niet zo verbazend is. We vlogen over een vreemd, verlaten landschap met daardoorheen de lijnen van rechte witte wegen die een geometrisch patroon leken te vormen en nergens naartoe leken te leiden. Phoenix, Arizona, verwelkomde ons met felle zonneschijn en het concert verliep goed. De volgende dag hadden we vrij en luierden we rond het zwembad van het hotel. David, die wou dat hij kon zwemmen als een dolfijn, kan helemaal niet zwemmen maar lag met een donkere zonnebril op en in een turquoise zwembroek in de zon in de hoop wat bruiner te worden, terwijl een paar fans met uitpuilende ogen samendrongen achter het hek.

Tot mijn verrassing konden we die avond het hotel uit wandelen en verderop in de straat een Japans restaurant bezoeken. We bevonden ons in een buitenwijk van de stad en de weg was rustig, de hemel erg donker en ver weg. We hadden het gevoel dat we in een andere tijd en in een andere wereld beland waren. Na twee dagen op wereldtournee konden we er even uit voor een avondje.

Het was een traditioneel restaurant. Bij de deur trokken we onze schoenen uit en we gingen op de grond zitten aan een lange, lage tafel. Ik had nog nooit Japans gegeten, maar David bestelde

de bijzondere delicatessen (rauwe vis, zeewier) voor degenen onder ons die de moed hadden die te proeven. Hij vertelde over Japan, een plek waar hij dol op is. Hij gaat ernaartoe op vakantie, maar is er pas één keer op tournee geweest, in 1973.

Toen we vertrokken bedankte David de serveersters. Ze droegen een kimono en lachten achter hun tengere hand met hoge, tinkelende stemmetjes. Sommigen van hen vroegen verlegen een handtekening. We zouden in december naar Japan gaan en toen we onder de palmen terugliepen probeerde ik me dat voor te stellen.

Fresno is een grote industriële stad in Californië, die niet past bij mijn beeld van die zonnige staat. Tijdens dit optreden lieten we wat steekjes vallen – en die fouten lieten we hier achter! Maar Los Angeles wachtte op ons.